

Prologas

Prieš kelis šimtus metų

JŲ RIEŠUS SAISTANTIS KASPINAS buvo raudonas kaip žaizda.

Buvo vėlyvas *Sólmánuðuras*, puiki diena vestuvėms. Blyškiame danguje slinko vos keli debesėliai. Jūra laižė žvyruotą paplūdimį, popietės saulė ant jo paviršiaus žars-tė fraktalines aukso šukes. Iš seklių putų kilo nugludinti akmenys, aptaškyti druska ir tykių sirenų giesmės aidais – aišku, jei tikėjai tokiais dalykais, o nuotaka netikėjo.

Tačiau ji tikėjo meile ir priešais stovinčiu vyru.

Ilgi kaštoniniai jaunojo plaukai buvo išmarginti vari-nėmis sruogomis. Jo barzda – įspūdingai tanki kaip dar aštuoniolikos nesulaukusiam vyrui – perpinta metaliniais žiedais ir porcelianiniais karoliukais, pakvepinta pušų sa-kais ir geriausiu šalavijų aliejumi. Jis vilkėjo tamsią tuniką ir kelnes, ant piršto mūvėjo auksinį žiedą, liemenį buvo susijuosęs odiniu diržu. Prie šono kabėjo įspūdingas kala-vijas rubiniais padabinta rankena. Šeimos relikvija.

Kreivos jaunojo lūpos buvo išplėstos į šypseną, akys blizgėjo iš džiaugsmo. Nuotaką jis pažinojo nuo pat tos dienos, kai gimė, ir apie šią akimirką svajojo ilgiau nei dešimtmetį. Ji buvo auksinis į jo gyvenimą įpintas siūlas, darniai jungiantis praeitį ir ateitį.

Bet nuotaka buvo įsitempusi it spyruoklė. Ilga lininė, blyškiausios grietinėlės ir sidabro spalvos suknelė išryškino aukštą liauną figūrą.

Kiekvienas jos įtemptas kūno raumenėlis laukė.

Medžiotoja ir grobis.

Jaunasis to nė nepastebėjo. Jį užbūrė akimirka, žuvėdrų klyksmai ir saldūs ceremoniją atliekančios senolės žodžiai.

Sukalbėjus formaliuosius žodžius jų rankos liko kartu. Raudonas kaspinas buvo nuaustas iš velionės jaunojo motinos tunikos, kad ji netiesiogiai dalyvautų ceremonijoje. Jaunikis išties jautė motinos buvimą – ir kaip dvasinį šešėlį tolumoje, ir guodžiantį prisilietimą ant riešo. Išsipūtusi širdis maudė, spausdama šonkaulius.

Netikėtu nuotakos prašymu jie pasimainė ginklais, ne žiedais. Peiliais, nukaltais jos brolio. Ant lenktų sidabriinių ašmenų buvo išgraviruotas valknutas. Jaunajam svarbiausias dievas buvo Odinas; vyrą nepaaiškinamai traukė susipinanti praeitis, dabartis ir ateitis, amžinas gyvybės, mirties ir atgimimo mazgas.

Išmintinga senolė linktelėjo jaunajam pasakyti savo priesaiką.

– Saulės šviesa ir dievų galia, – prabilo jaunasis, nepaisydamas gerklėje besivartančio jausmų gumuliuko, – prisiekiu visada tave mylėti ir gerbti.

Ištraukęs kalaviją brangakmeniais papuošta rankena jis palietė nuotakai petį.

Senolė vėl linktelėjo, rimtai, kone kaip per laidotuves.

– Regis, nuotaka pati parašė savo priesaiką.

Raukšlėtame jos veide šmėstelėjo keista mina.

Panieka?

Nuotaka sudrebėjo. Ji žvarbo dar nuo vakar, kai karštosiose versmėse išprakaitavo mergystę, o senolės abejingumas trikdė.

Ji prabilo tyliu, krištoliniu balsu, sužadėtiniui pasakė:

– Kaip banguojanti jūra ir lankantys potvyniai, meilė yra judanti, amžina. Nebijokime potvynių ir atoslūgių, pakilimų ir nuosmukių, amžinos srovės. Kiekvieną kartą mūsų sieloms susitikus, panirkime į ryškiai žydrą šaltį ir leiskimės atnaujinami bangų. – Apvaliu it obuolys skruostu nuriedėjo ašara. – Myliu tave, mylėjau ir mylėsiu.

Jaunasis prispaudė šiltą kaktą prie josios.

– Myliu tave, mylėjau ir mylėsiu.

Jie kelias akimirkas tylėjo laukdami, kad senolė palaimintų sąjungą. Bangos dužo ir putojo, nuo ką tik užkurto laužo kilo dūmai, netrukus ten keps mėsą puotai.

Tyla užsitempė sekundėlę per ilgai, per minią nusirito šurmulys.

Išraudusiame jaunojo veide pasirodė sutrikimas, bet jaunosios kūnas pirma proto suvokė, kad įvyko kažkas baisaus, giliai krūtinėje nuskambėjo įspėjantis varpas.

O tada pasigirdo aiškūs, geliantys žodžiai, it į šerkšnu aptrauktą žemę smeigiamas kastuvas.

– Nejau išties manėte, kad jūsų nerasiu?

Jaunikis ir nuotaka paklaikę vienu metu atsisuko ir pamatė, kad senolės akys švyti it žaizdras. Veido raukšlės lyginosi, nagai ilgėjo, storėjo, tamsėjo.

Jaunikis susvyravęs atšlijo. Nuotaka nedvejodama rėžė vestuviniu peiliu jam per gerklę, atvėrė antrą burną primenantį plyšį, iš kurio gurguliuodamas pasipylė kraujas.

Jis susiėmė už gerklės bandydamas įkvėpti, bet bergždžiai.

Veide šmėstelėjo nuostaba, paskui jis susmuko ant žvyruoto kranto.

Po kelių sekundžių nuotaka taip pat žiopčiodama parakrito, nors jos gerklė liko nepaliesta. Kruvini ašmenys išslydo iš rankos, valknutas tebeblizgėjo abejinguose saulės spinduliuose.

Paskutinis dalykas, kurį jie pamatė prieš pasauliui užtemstant, buvo raudonas likimo kaspinas, tebesaistantis jų riešus.

Salvadoras

2004

STALAS STOVĖJO PARUOŠTAS vakaro puotai, bet visi peiliai buvo paslėpti. Visų mažiausiai mums reikėjo, kad kas padurtų oligarchą dėl *carne asados*.

Dvylika mūsų susėdome vaišintis, Solų šeima vienoje pusėje, Kinjonesai – kitoje. Apie mus triūsė tarnai, dėliojo mėlynas lėkštes, prikrautas pupusų ir jukos bulvyčių. Sidabrinėse žvakidėse mirgėjo liepsnelės, po skliautuotomis lubomis aidėjo žingsniai. Kvepėjo mėsa ir kalendra.

– Kaip pakamaros pupelių derlius? – paklausė Tėvelis, bandydamas nuslėpti į balsą besismelkiančią įtampą. Mūsų svečiams priklausė stambi kavos plantacija Čalatenange. – Prasti metai? Drėgnojo sezono beveik nebuvo.

Senjoras Kinjonesas pasimuistė ant medinės kėdės.

– Rafaelis eksperimentavo su naujomis apdorojimo technikomis, pasiekėme išskirtinę kokybę. – Pervėrė mano Tėvelį aršiu žvilgsniu. – Kitą savaitę susitiksime su stambiu europiečių pirkėju.

– Smagu girdėti, – atsakė Tėvelis, papūtęs lūpas. Aki-
vaizdu, kad gyvenime mažiau nesidžiaugė ką nors išgirdęs.

Jis garsėjo ūmumu, nesiliaujančiais keiksmiais ir pyk-
čio priepuoliais, bet žinojau, kad giliai širdyje turi švel-
numo. Kaip ir meilės rokui ir architektūrai, neprilygs-
tamą humoro jausmą. Nuoširdžiai dievino savo vaikus,
parodydavo tai ne persaldintais komplimentais ar pasa-
komis prieš miegą, o nenuilstamai dirbdamas, kad užtik-
rintų mums gerą gyvenimą.

Ilgėjausi jo dar prieš iškeliaudama; keistai iš anksto siel-
vartavau, kaip spėjau įprasti per pastaruosius kelis šimtmečius.
Bergždžiai bandydamas apsisaugoti, mano protas repetavo
netektį dar prieš mirčiai sugniaužiant pirštus, lyg kartojimas
galėtų susilpninti smūgį. Bet tai niekad nepasiteisino.

Iki mano aštuoniolikto gimtadienio tebuvo likusios
kelios dienos.

Tad netrukus būsiu mirusi.

O kitame gyvenime Tėvelis bus nepažįstamasis.

Sąmoningai negalvodama atidžiai nužiūrėjau svečius,
paskui apie stalą zujančius tarnus, ieškodama tos *kibirkštė-
lės*, tos *traukos*, to... *ko nors*.

Bet dėmesys už nieko neužkliuvo, niekas nepasirodė
įtartinas.

Stebėti veidus man buvo paranojiškas įprotis, natū-
ralus kaip kvėpavimas. Nuolatinis budrumas dar niekad
manęs neapsaugojo, bet toks elgesys buvo per giliai įsišak-
nijęs, kad galėčiau išrauti.

– *Buen provecho**, – paskelbė Mamytė ir mostelėjo svečiams kibti į maistą. Su balta suknele pūstomis rankovėmis ir ryškiai raudonai dažytais lūpomis ji atrodė tobula šeimnininkė, bet apie akis buvo įsirėžusios nerimo raukšlės.

– Mamyte, viskas bus gerai, – sukuždėjau jai virtuvėje prieš atvykstant svečiams. – Visi norite to, kas geriausia jūsų vaikams. Tai svarbiausia.

Ji spustelėjo man ranką ir atsiduso.

– Tu visada apie žmones galvoji geriausia. Apie situacijas. Nežinau, iš kur atsiradai, *mi rayo de sol***, bet tikiuosi, niekada nepasikeisi.

Solų šeima ir Kinjonesų šeima buvo seni draugai, virtę nuožmiais priešais. Dvidešimtame amžiuje mūsų interesai daugiausia sutapo – mūsų plantacijos bučiavosi prie sienų, – kol įsiliepsnojus Pilietiniam karui abu ūkius supleškino užklydęs padegėjas. Šeimos kaltino viena kitą, kad tai buvo mėginimas sabotuoti kaimynus, bet viskas atsigrėžė prieš jų pačių žemę.

Dabar buvo paskelbtos laikinos paliaubos, nes mano kvailelė sesuo Silvija įsimylėjo vyriausią Kinjonesų sūnų, o mūsų tėvai pageidavo, kad kraujo praliejimas palauktų iki vestuvių.

* Gero apetito (isp.) (čia ir toliau – vert. past.).

** Mano saulės spindulėli (isp.).

– Taigi, – tarė senjoras Kinjonesas, rodydamas, kad pokalbis baigtas. Šakute pasmeigė gabalą juodos nuo pipirų ir ugnies jautienos, keldamas prie burnos stabtelėjo.

Tėvelis susiraukė.

– Taigi.

Senjoras Kinjonesas prisimerkė ir nė vienas vyras nebetarė nė žodžio.

– Gal galėtume tiesiog praleisti Montekių ir Kapulečių pasirodymą? – linksmai paklausiau, kišdama gruzdintas jukos skilteles į burną. – Dėl vaikų?

Gal kiek beatodairiška, bet gindamasi pasakysiu, kad esu nemirtinga būtybė, kurios bet kurią dieną laukia mirtis.

Taip visada būna artėjant mano mirties datai – atlaisvėja liežuvis, pasipila paslaptys, pasakomi dalykai, kuriuos reikėjo pasakyti, bet visada buvo nutylimi.

Mamytė pašnairavo į mane išduotu žvilgsniu, o kitoje stalo pusėje Rafaelis Kinjonesas, vidurinis kitos šeimos sūnus, nurijo juoką. Tamsūs plaukai bangomis krito jam apie veidą, lūpos žaismingai persikreipė.

– *No seas tan dundo*, – sušnypštė mano įprastai tyli senele – ji nuolat prašydavo manęs nebūti *tokiai* kvailai.

Gūžtelėjau.

– Turėtume švesti. Galų gale, oras svaigus nuo meilės. *Oras svaigus nuo meeeilės*.

Paskutinius žodžius sudainavau neritmingai, be entuziazmo ir Rafaelis nesusilaikęs prajuko.

Tėvelis įspėjamai dėbelėjo į mane.

– Adela, turėtum...

– Pakvėpuoti grynu oru? – Meiliai nusišypsojau ir atsisojau, o sesei atkaro žandikaulis. – Sutinku.

Nesidairydama atgal išėjau pro dvivėres raudonmedžio duris į kiemelį namo centre. Paskutinis dalykas, kurį išgirdau, buvo tėvo atsiprašymai už jo klounę dukterį – bet senjoras Kinjonesas tuoj pat grubiai atsakė, kad paveldėjau Tėvelio balsą.

Ledai pralaužti.

„Prašom, Silvija.“

Pasekmių nebijojau; tėvo pyktis manęs nepražudys.

Tik vienas dalykas – vienas žmogus – *gali* tai padaryti.

Lauke vakaras buvo šiltas ir tvankus. Balamedžiai žydėjo ryškiomis spalvomis, jų rausvi trimito formos žiedai lingavo vylingai it šokėjos su varpelio formos sijonais. Visos kobalto mėlynumo langinės buvo atlapotos.

Nuėjau per terakotinėmis plytelėmis klotą kiemelį prie nedidelio inksto formos baseinėlio tolimame kampe. Jį pridengė apelsinmedžio šešėlis, pakraščiuose augo žali dumbliai. Nusiavusi espadriles ir pasiraitojusi sijoną – žydrą, siuvinėtą raudonomis ir auksinėmis rožėmis – prisėdau ant krašto ir įmerkiau kojas į vėsų vandenį. Pro uždarytą namų langą išgirdau tarnaitę kažką pametus ir suniurnėjus keiksmą: *¡Pochita!**

* Velnias! (Isp.)

Dvivėrės durys trinkelėjusios atsilapojo ir vėl užsidarė, išleidusios aistringų balsų pliūpsnį, ir akimirką pamaniau, kad tai mama atėjo atskaityti man moralo, kad laidau liežuvį.

Bet išėjo ne Mamytė.

Rafaelis.

Aš ir vidurinysis Kinjonesas lankėme tą pačią privačią mokyklą, vaikščiojome į tuos pačius prirūkytus klubus, bet sukomės skirtinguose ratuose. Pareigingai nekeitėme vienas kito, nors mūsų neapykantai trūko aistros, kurių galėjo pageidauti tėvai. Iš tiesų išvis neturėjau apie jį nuomonės.

Tačiau pamačius jį ateinant man užgniaužė kvapą.

„Ar galėtų būti?..“

„Ne.“ Šalia jo niekada nepajutau nė menkiausios įtarumo kibirkštėlės.

– ¿*Qué onda?** – paklausė, žingsniai tyliai aidėjo ant plytelių.

Nieko neatsakiau, tik prisimerkiau.

– Ten buvai visai juokinga. – Jo balse buvo girdėti šypsena, skambėjo kone flirtuojamai. – Lyg tau nerūpėtų, kas bus.

Gūžtelėjau, bandydama pažaboti neramiai šuoliuojančią širdį.

– Viskas taip...

* Kas geresnio? (Isp.)

Nespėjus baigti sakinio, man prie gerklės atsirado peilis.

Nutvilkė adrenalinas; paširdžiuose atsivėrė praraja. Peilis buvo šiltas, ilgai gulėjo kišenėje.

– Velniai rautų, Ardenai.

Mano balso tonas rodė sarkazmą ir nuobodulį, bet krūtinė daužėsi it pašėlusi. Kad ir kiek kartų mane žudė, skausmas niekad nepraėjo.

Ir, atvirai kalbant, Rafaelio neįtariau nė akimirkos.

Ardenas tobulėjo.

Kaip nesupratau? Kaip nepajutau to raižančio sielų ryšio, to intymaus magnetizmo? Kaip galėjau viltis apsisaugoti, išgyventi, jei nė nemačiau artėjančio pavojaus?

– Gaila, Evelina, – sumurmėjo, jo balsas paglostė man ausį it šilkinę kaklaskarę. Priklaupė ant kelio man už nugaros, it piršdamasis. – Adela Sola tau tiko.

Peiliui kandant odą sunkiai nurijau seiles.

– Įprastai priverti tave įsimylėti.

– Nusprendžiau pajvairinti.

– Nesąmonė.

Iš visų jėgų trenkiau pakaušiu jam į veidą, sugurinau nosį ir paleidau kruviną čiurkšlę. Suniurnėjęs jis nudribo atbulas, peilis nuslydo man nuo gerklės.

– Sibiras tave paveikė ne mažiau nei mane. – Iškelusi kojas iš tvenkinio nusiritau šalin, susiraukiau keliams brūkštelėjus per šiurkščias plyteles. – Ar todėl ši kartą laikeisi atstumo?

– Tikėk, kuo nori.

Jis puolė į priekį, nukreipęs ištiestoje rankoje laikomą kišeninį peilį man į krūtinę.

Paskutinę sekundę išsisukau. Pasinaudojusi jo inercija sugriebiau saują plaukų prie sprando ir režiau jo galvą į žemę. Nuo smūgio sukrėtė ranką, kaip nušokus nuo per aukštos medžio šakos sukrečia kelius.

Peilis nučiuožė per plyteles ir Rafaelis suglebo – sąmonės neprarado, bet akyse tikrai pamatė žvaigždutes.

Ausyse daužantis pulsui, griebiau medinę peilio rankeną ir perverčiau ją ant nugaros. Jis apsvaigęs suvaitojo, kai apžergiau ir pasidėjau kelius abipus juosmens, o kažkokia išdavikiška mano dalelė sutvinkčiojo jo kūnui atsidūrus po manuoju.

„Susikaupk.“

Šįkart norėjau žudydama žiūrėti jam į akis.

Kitaip nei Nauru.

Prispaudžiau peilio smaigalį jam po smakru.

– Bet vis tiek man nepasakysi, kodėl medžioji mane kiekviename gyvenime.

– Žeidžia, kad neprisimeni.

Jis trūktelėjo klubus į šoną, pabandydamas mane nusimesti, ir tai padarė užtektinai netikėtai ir stipriai, nes suveikė.

Ašmenys perrėžė jam gerklę ir abu nusiritome į tvenkinį.

Jis tāsėsi springdamas vandeniui ir savo gurguliuojančiu krauju, vanduo buvo šiltas ir tirštas, peilis išslydo iš mano jau silpstančios rankos. Žioptelėjus įkvėpti, burną ir

nosį užplūdo chloras, stūmiausi šalin nuo jo, o gal artyn, akyse šmėžavo turkio spalvos plytelių ir raudonų plūduriuojančių gijų kaleidoskopas.

Tada, lyg mūsų gyvenimo gijos būtų mirtinai supintos į vieną, ir mano pačios pulsas ėmė tilti.

Saulė leidosi už horizonto it lėtai tylantis orkestras.

Silpstanti senos giminės kraujo srovė.

Man prieš akis šmestelėjo šis trumpas gyvenimas. Siaubingas tėvo dainavimas, suraukta sesers kakta tapant akvarele, senelės virbalų tarškėjimas, svilinančios popietės su mama dulkėtame mieste, molio, kavos ir karščio kvapas – visa buvo pasmerkta nuo pradžių.

Širdį pervėrė sielvartas, gailus ir aštrus – niekada nepo lengviau prarasti, prisitaikyti prie svaiginančio atotrūkio nuo istorijos tėkmės.

Praėjus kelioms akimirkoms po paskutinio gargaliuojančio Rafaelio įkvėpimo, regėjimą gaubianti tamsa pagaliau galutinai mane prarijo. Plūduriuodamos raudoname klane mūsų širdys kartu nustojo plakti.

Kaip kiekvieną *suknistą* kartą.

Velsas

2022

TRAGEDIJA KIRSDAVO Blaitų šeimai dažnai ir skaudžiai, it upė, metai iš metų užliejanti tuos pačius apgailėtinus namus. Nesvarbu, kokias apsaugas bandėme susikurti, buvo neįmanoma pergudrauti šitų gamtos, Dievo ar paties velnio veiksmų. Tik žmogiška kvailybė – ar tuštybė – skatino mus manyti, kad sugebėsime apšauti tokias jėgas kaip metų laikai ir laiko tėkmė, įsivaizduoti, kad galime pastatyti užtvanką nuo gyvybės ir mirties. Bet tai netrukdo mums bandyti.

Kai buvau aštuonerių, Kūčių vakarą mano tėvą, grįžtantį iš aludės, pražudė girtas vairuotojas. Prispaudė prie akmenų sienos, taip sutriuškino, kad kraujas pasipylė iš akių, kad viskas viduje pratrūko ir sprogo. Tragedija, nors ne pirmoji – ir tikrai ne paskutinė.

Po kelių mėnesių palaidojome jo tėvus – mylimus senelį ir senelę. Jie mirė vienas po kito, širdies smūgis ir insultas, dvi domino kaladėlės, pernelyg sukrėstos, kad išstovėtų.

Nepadėjo ir tai, kad sulaukusi maždaug aštuonerių įprastai imdavau prisiminti savo galutinį likimą. Iš pradžių suvokimas atslenka pamažu, kaip horizonte besitelkiančios audros, o gal atominės bombos nuojauta, ne tikras supratimas *kas, kodėl* ar *ką*. Galiausiai išryškėja vaizdinys – į krūtinę susmeigtas peilis, ant kaklo užmesta kilpa, širdį pasiekę nuodai – ir tada *prisimenu*. Kitus šešerius, aštuonerius ar dešimt metų spėlioju, kaip ir kada Ardenas vėl puls.

Kaip ir kada mirsiu nuo jo rankos.

Viena buvo taikytis su savo pačios artėjančia lemtimi, bet tai daryti kartu prarandant pusę šeimos – visai kas kita. Gyvybė po gyvybės, smūgis po smūgio, nepakeliama žmogiškumo našta ėmė mane sekinti. Nuolatinis meilės ir netekties ciklas, neišvengiamas ir natūralus kaip metų laikų kaita.

Tačiau vis tiek visada bandau statyti užtvanką.

Dvi savaites prieš aštuoniolikąjį gimtadienį sėdėjau ligoninėje, kur mirė seneliai, ir stebėjau plikagalvę sesę grojant smuiku.

Paskutinė nata nuskambėjo minkštai it aksomas. Poliruotas klevas buvo pakištas po jos blyškiu smulkučiu smakru, susikaupęs veidas atsipalaidavo, kai laukdama pakėlė akis.

– Atsiprašau. – Mama šniurkštelėjo ir nosinaite nusišluostė akis. Skubiai atsistojo ir išėjo iš kambario, turkišku raštu išmargintas šalis suplevėsavo įkandin. Be jos levandų kvėpalų mums liko kvėpuoti troškiu ligoninės oru.

Greisė užvertė rudas akis ir pasidėjo smuiką ant kelių.

– Gal reikėjo pasirinkti ne tokį melancholišką instrumentą. Pavyzdžiui, būgnus. Arba ukulelę. Kaip manai, ar slaugytojos nusuktų man galvą, jei pradėčiau groti bandža? – jos balse atpažinau savo nepajudinamą sarkazmą – mažytė mergaitė, kopijuojanti vyresnės sesers bravūrą.

– Mamai tiesiog baisu, – atsakiau. – Tu – jos kūdikėlis.

– Man keturiolika, – atšovė Greisė, lyg tai ką keistų.

Greisei maždaug prieš metus nustatė leukemiją, kai pagaliau pasitikrino dėl amžinai nepraeinančių mėlynių. Ji daugiausia laikėsi stojiškai, nors nujaučiau, kad taip elgiasi bandydama kovoti su kartėlį keliančiu mamos liūdesiu. Aišku, supratau mamą, bet kartais erzino, kad nesugebėjo Greisės labai apsimesti drąsi.

Iš tiesų mintis, kad mano sesei nutiks kas nors blogo, ir man buvo labai skausminga, net jei tuo metu jau nebūsiu šalia ir to nematysiu. Mylėjau daug brolių ir seserų daugelyje gyvenimų, bet Greisė vienareikšmiškai buvo mylimiausia. Gudri, keista, protinga – unikali. Labai gyva. Įsivaizduoti jos kūną, gulintį tuščiam šaltame kape, buvo taip siaubinga, kad vien apie tai pagalvojus širdis subliūkdavo.

O nuo minties, kad mama liks viena tame dideliame ūkyje – ūkyje, kuris kadaise buvo pilnas jos mylimos šeimos, – mane plėšė perpus. Bet to nebus. Aš *neleisiu*.

Greisė linktelėjo į rusvą pleistrą man ant žasto.

– Kaip šiandienos injekcija?

Gydytojai ruošė mano kūną kamieninių ląstelių transplantacijai.

– Niekis, palyginti su chemoterapija.

– Kalbi iš savo plačios chemoterapijos patirties.

Susisukau plaukus į kuodą.

– Visi žino, kad ši procedūra yra bjauri.

Ir vis dėlto tai nuostabu. Gyvenau pakankamai ilgai, kad dar prisiminčiau kaulą gremžiančius pjūklus, beviltiškai sukaštus permirkusius skudurus – visa tai atrodė taip žiauru ir beprasmiška. Šiuolaikinė medicina buvo tikras stebuklas.

Greisė pavydžiai nužiūrėjo mano plaukus. Kadaisė ji turėjo tokias pat glotnias varines sruogas.

– Reikia pripažinti, kad esu kiek pliktelėjusi. Nors visada buvau ekscentriška, tad galbūt išsišovusi kaukolė tinka mano asmenybei. Gal reikėtų pradėti nešiotis dalgį, kad rimtai įbauginčiau žmones.

Staiga aplankė ryškus vaizdinys: į tamsią akmenų sieną atremtas pjautuvas.

Vaizdinys buvo gyvybiškai svarbus, bet visiškai be jokio konteksto.

Tokie blykstelėjimai iš praėjusių gyvenimų buvo it mažyčiai sutrupėję didžiulės mozaikos fragmentai, visas paveikslas nuolat išlikdavo man nepasiekiamas. Kaip pasukus kaleidoskopą, kiekvieną kartą pernelyg stengiantis įsižiūrėti, raštas vėl pasikeisdavo.

Penkis ar šešis paskutinius gyvenimus prisiminiau ryškiai it kine – reginius, kvapus ir jausmus, būrį buvusių ir

paliktų mylimųjų, kiekvieną naujojo Ardeno veido liniją. Bet kuo toliau grįžau į praeitį, tuo labiau ankstesni gyvenimai bluko, kol viskas išsiliejo rūke.

Kartais mano sąmonėje iškildavo nauja detalė, ryški ir su niekuo nesupainiojama, bet negalėjau prisiminti, kaip ji derėjo platesniame mano keistos egzistencijos paveiksle. Prisiminiau daugybę niūrių laužų siūbuojančiame uoste, alyvmedžių giraitę saulėtoje Andalūzijoje, prekinį laivą audringose Indijos vandenyno platybėse, bet detalės išsibarstė laikui bėgant – arba mano apgailėtinoje atmintyje.

O po visu tuo, po keliais meilės, baimės, sutrikimo, skriaudos, sielvarto ir pykčio sluoksniais... slėpėsi klausimas *kodėl*.

Kodėl, kurio neužčiuopiau šimtus metų.

Per šimtus gyvenimų apmaščiau tą *kodėl* iš visų įmanomų pusių – nuo žmogiškų ir kasdienių (skriauda, priešiškus, lažybos) iki atgamtinių ir stebuklingų (senovinis prakeikimas, sandėris su velniu, piktavališkas trolys po tiltu). Žybtelėdavo suvokimo, tiesos kibirkštėlės – kaip tą kartą, kai Ardenas Sibiro glūdumose prasitarė, kad mūsų likimą lėmė kadaise sudarytas sandėris, – bet nieko užtektinai tvirto, kad būtų galima įstatyti tą *kodėl* į aiškią struktūrą.

Ir dėl kažkokios nelemtos priežasties Ardenas niekad savo noru nesidalino mūsų kilmės istorija.

Taip užsimąščiau – pakerėta aštraus it peilis reginio, kuriame pjautuvus buvo atremtas į tamsią akmeninę sieną, – kad nė nesupratau, jog Greisė kalba.

Tiksčiau, deklamuoja.

– „...ir galvojau, koks jausmas tave laikyti glėbyje kiekvieną tavo metų laiką“, – kalbėjo ji blyškiose rankose laikydama poezijos tomelį odiniais viršeliais. – „Mūsų meilei skleidžiantis iš naujo, metai iš metų, amžius iš amžiaus, nauji žiedai iš senų šaknų, amžina sėkla, iš kurios visada pražys gyvybė.“

Jos žodžiai širdyje užkliudė kažkokią stygą, lyg būtų girdėti, bet neprisiminiau, kur.

– Kaip sakei?

„Mūsų meilei skleidžiantis iš naujo, amžius iš amžiaus.“

Keistas posakis vidutiniam poetui.

Greisė atsainiai gūžtelėjo ir numetė knygelę ant lovos šalia antklode užklotų lovų.

– Kažkokia poezijos knyga. Beka užnešė per paskutinį vizitą. – Beka buvo ne mažiau už Greisę makabriška geriausia jos draugė, kuri rengdavosi vien juodai ir kalbėdavo perdėtai tyliai, kad nuslėptų savo natūralų stragumą. – Surinko tokį rinkinuką. Šiek tiek tragiška.

– Taip, bet kokia čia knyga? – pakreipiau galvą, norėdama geriau įžiūrėti viršelį.

„Dešimt šimtmečių tavęs.“

Širdis nenatūraliai nuščiuvo krūtinėje.

– Ji tapo tikra sensacija, – kandžiai pasakė Greisė. Ji iš principo vengė populiariosios kultūros. – Rimtai, ką Beka sau galvojo? Aš sergu vėžiu, ne prastu skoniu. Beje, kad jau prabilom – man garbė, kad tebenešioji pakabuką.

Ji parodė juodą kaspinę man ant kaklo.

Kilstelėjau ranką prie „papuošalo“, kuri ji man pagamino prieš kelias savaites. Pakabuką atstojo išmestas vištos kauliukas, šiek tiek kvepiantis kepintu čiobreliau. Labai bjauru, bet iš pergalingos jos minos, kai įdavė man pakabuką, supratau, kad tai yra iššūkis. Turėjau apsimesti, kad jis man labai patinka, ir niekada nenusiimti, nors tai buvo dalis paukščio lavono tiesiogine šio žodžio prasme. Jei nusiimčiau, Greisė mėnesių mėnesius mintų man ant sąžinės.

Prikandau lūpą, bandydama pamiršti keistai taiklią poezijos knygą.

– Taip. Jis nuostabus.

Greisė sučiaupė lūpas, iš visų jėgų stengdamasi nesusi juokti.

Koridoriuje nuaidėjo metalo žvangesys, lyg apsvirtus prekių vežimėliui, ir aš krūptelėjau ant kėdės. Nuo Didžiojo karo fronto linijų mano nervai taip ir neatsigavo – lyg nebūtų gana, kad buvau medžiojama it žvėris per visą istoriją.

Kelias akimirkas spoksojau į duris pusiau tikėdamasi, kad pro jas pasirodys Ardenas, bet žudiko silueto neišvydau.

– Ką padarysi visų pirmiausia, kai iš čia išeisi? – paklausiau sesers kiek gergždžiančiu it pralaisvėjusios narvo grotos balsu. – Nes tu *išeisi* iš čia, Greise. Pažadu.

Absurdiška, bet nuoširdžiai tuo tikėjau.

– Ko tu taip apsėsta minties, ką veiksime ateityje? – Greisė vyptelėjo. – Esi visiška svajotoja.

– Sakai, lyg tai būtų kokia mirtina liga.

Ji reikšmingai dėbelėjo į mane.

– Radau tavo visiškai tragišką sąrašą. Visko, ką nuveiksi suaugusi, lyg pilnametystė būtų kažkokia mįslinga būsena.

Man nukaito skruostai. Kiek pamenu, dariau tokį sąrašą kiekviename gyvenime, rašydavau tai, ką nuveiksiu sulaužiusi prakeiksmą ir pagaliau pradėjusi *gyventi*. Nes jei gali įsivaizduoti ateitį, ji būtinai – būtinai – turi būti tikra, įmanoma.

– Aš optimistė, aišku? Tai ką *veiksi*, kai iš viso šito išsivaduosi?

Greisė apgalvojo klausimą, nesąmoningai žaisdama su smuiko stygomis.

– Eisiu į kapines.

– Kodėl?

Tikėjausi, kad pasakys ką nors gilaus, pavyzdžiui, kad aplankys giminės kapus ar atsisveikins su neišgyvenusiais palatos draugais.

Ji pasiglostė smakrą.

– Mirė vienas iš mano senųjų mokytojų. Kartą jis pavadino mane „bauginančia“. Visai norėčiau išniekinti jo antkapį.

Kai apstulbusi pagaliau suvaldžiau juoką, žvilgtelėjau į savo siaurą auksinį laikrodį ir krūptelėjau pamačiusi laiką.

– Mėšlas, vėluoju į darbą.

Čiupau kuprinę nuo išblukusio linoleumo grindų ir nenoriai atsistojau. Akyse temo, vaizdas liejosi. Nuo

adatų svaigo galva, bet apgailėtina tuo skūstis, turint omeny, ką tenka iškęsti Greisei. Taip pat ir visiškai neracionalu. Kartą granata išsprogdino man vidurius, bet, neduok Dieve, apmokytas medicinos profesionalas nuspręs paimti kraujo mėginį.

Greisė pervertė natas ant stovo šalia lovos, pasitaisė savo ploną mėlyną antklodę, paėmė smuiką ir tarė:

– Ate, Brano Dribsni*.

Nors iki kaulų smegenų buvau Evelina, jos man išgalvota pravardė buvo viena iš priežasčių, kodėl būdama Branvena Blait jaučiausi savimi.

Užsimečiau kuprinę ant peties ir pabučiavau Greisę į kaktą.

– Aš irgi tave myliu, Košiaveide.

– Negalima šaipytis iš leukemijos pacientų kompleksijos! – šūktelėjo ji įkandin. – Tu nejautri močkruše!

Išeidama dar grįžtelėjau į ją, meilė išpūtė plaučius it balioną.

Tik Greisė padėjo mudviem su mama išsaugoti sveiką protą mirus tėčiui. Ji buvo per jauna, kad suvoktų įvykio svarbą, tad kitus mėnesius pasakojo baisius pačios išsigalvotus pokštus arba užsidėjusi venecijietišką kaukę ir stypindama po svetainę su aukščiausiais mamos aukštakulniais deklamavo dramatiškus monologus, kol mes raudojome prie židinio. Ji sykiu buvo ir žmogiškas saulės

* „Bran Flakes“ – avižiniai ir kvietiniai dribsniai.

spindulėlis, ir tamsioji gotė. Vienas pirmųjų ištartų pilnų jos sakinių: „Šiandien šešėliai labai tylūs.“

Buvo ištisas šešių mėnesių laikotarpis, kai ji rengėsi dryžuotais drabužiais ir rytą, dieną ir vakarą vaidino mimę. Mokytojai iš visos širdies norėjo ant jos pykti, bet jos filmukų vertos veido išraiškos ir kruopščiai repetuota vaidyba neišvengiamai visus prajuokindavo.

Apsigimusi artistė. Tobulas keistumas.

Atrodė baisiai nesąžininga, kad negailestinga liga galėtų išsiurbti visą gyvybę iš ja trykštančio žmogaus. Nors man teko prarasti daugybę žmonių daugybėje gyvenimų, *ją* galėjau išgelbėti.

Reta galia. Dovana prakeiksmų pilname gyvenime.

Man tereikėjo pakankamai ilgai išgyventi.

Aštuoniolika sueis lygiai po dviejų savaitių. Kamieninių ląstelių procedūra buvo numatyta po keturių dienų, po paskutinės ląstelių sužadinimo injekcijos. Buvau viintelė giminaitė, kurios audiniai atitiko Greisės – be manęs jai tektų rašytis į nacionalinį registrą, kurio eilė buvo ilga kaip Vajaus upė.

Jei Ardenas mane ras prieš procedūrą, labai tikėtina, kad mirs ir mano sesuo.

Velsas

2022

VAIKŠČIODAMA VIEŠUMOJE visada jaudinausi ir jaučiausi pažeidžiama, lyg būčiau pakilusi nuo operacinės stalo vidury širdies persodinimo operacijos vis dar prapjauta krūtine.

Kaip buvau uoliai išsitreniravusi, eidama koridoriu budriai stebėjau visus veidus, pažįstamus ir nepažįstamus, laukdama to atpažinimo momento, tos gijos truktelėjimo, instinktyvios baimės dilgtelėjimo.

Nors Salvadore manęs tai neišgelbėjo; žvilgsnis prasklydo pro Rafaelį Kinjonesą.

Ardenas gali būti bet kur. Bet kuo. Ir pakaktų sekundėlę prarasti koncentraciją, kad jis gautų progą pulti. Suvaryti peilį man į nugarą, paleisti kulką į galvą. Nesvarbu, kaip akiplėšiškai. Jam nereikėjo išnešti kailio, nes žūtų ir pats. Mūsų gyvenimo gijos mirtinai supintos į vieną.

Dar keturios dienos. Tereikėjo dar keturias dienas nesileisti nužudomai.

Visi instinktai kuždėjo man tas keturias dienas slapstyti. O karti patirtis išmokė, kad sėdėti vietoje retai kada būna geras sprendimas. Daug geriau būti judančiu taikiniu, jei jau turiu juo būti.

Pirmame aukšte sutikau iš valgyklos išeinančią mamą, abiejose rankose ji nešė po puodelį kavos, po pažastimi laikė pasikišusi maišelį migdolų. Ištiesė kavą man, jos nosis buvo paraudusi nuo nesibaigiančio servetėlių srauto, tada kinktelėjo į maišelį riešutų.

– Gydytojas sako, kad Greisei reikia sveikai maitintis, ir dievai žino, ji mieliau nusidirtų kailį, nei suvalgytų daržovę.

Šnirpštelėjau.

– Nemanau, kad vėžys moka atskirti migdolus nuo ledinukų.

Ji šykščiai šypsodamasi papurtė galvą.

– Dieve. Judvi tokios... Visą šitą reikalą vaizduojate kaip kokią linksmybę. Vien juokai ir sarkazmas. Gal tai kartų skirtumas.

Jei tik galėčiau jai pasakyti, kad pirmoji mano karta gimė daugiau nei tūkstantmečiu anksčiau už jos. Dauguma suaugusiųjų ir autoritetingų figūrų elgėsi taip, lyg gyventų ilgiau už mane ir geriau suvoktų gyvenimą, bet nors aš nesu išgyvenusi ilgiau nei aštuoniolika metų, o mano kaktinė smegenų skiltis taip niekada iki galo ir nesusiformavo, vis tiek prisižiūrėjau *visko*.

– Nežinau, ar tai ką pakeis... – tariau, – bet manau, kad Greisei patiktų, jei pasistengtum elgtis panašiai. Šiek tiek pajuokauk. Pameni, kaip ji mus linksmينو mirus tėčiui? Galime pabandyti tą pačią taktiką. Pamėgink retkarčiais nusišypsoti. Pasijuok iš jos galvos. Pavadink kietai virtu kiaušiniu ar bent pasimokyk šokti fokstrotą.

Mama nusišypsojo, bet šypsena nepasiekė akių.

– Pasistengsiu.

Išeidama iš ligoninės praėjau pro Dilaną, samdinį, kuris pastaruosius dvejus metus padėjo mamai. Susimojavo me per besisukančias duris. Jo languoto medkirčio švarko kišenės buvo prikištos saldumynų, kyšojo kino filmų žurnalas – tobulas migdolų ir nuoširdumo priešuodis. Jis buvo neseniai įkopęs į trečią dešimtį ir mylėjo Greisę kaip savo sesutę. Visa mūsų šeima buvo it antklodė, sudygsniuota iš santykių, kurie neturėtų veikti – bet veikė. Namų šeimnininkės virsdavo krikštamotėmis, paštininkai – auklėmis, kiekvienis sekmadienio pietūs sutraukdavo eklektišką žmonių, verčiančių mus šypsojimo, būrį.

Dangus virš Abergavenio buvo blyškiai, romantiškai žydras; žiemos dantys jau atšipo. Kaip kovo viduriui buvo šiltoka, vėjyje sklandė nektaru kvepiantys žiedai. Pagrindinė gatvė buvo apstatyta žemais pastelinių spalvų pastais, kalvos už jų dramatiškai kilo plačiomis miškų ir pievų arkomis. Gatvėje buvo įsikūrusi senamadiška kavinė su ant šaligatvio išstatytomis pintomis kėdėmis, taip pat

kepyklėlė, kvepianti braškiniais pyragaičiais, ir kirpykla, kurioje dūzgė elektrinės kirpimo mašinėlės.

Nesusitelkiau į vieną objektą, budriai dairiausi, akys sekė staigius judesius, bet ką, kas sužadintų instinktus. Sekino būti nuolatinio budrumo būsenos, kaip ir nuolatinis poreikis stebėti aplinką, bet jei tai padės išgyventi užtekčiai ilgai, kad išgelbėčiau Greisę, bus verta kiekvienos sekundės.

Prie gėlių parduotuvėlės pamačiau nepažįstamą veidą ir mano širdis praleido kelis dūžius.

Prie sidabrinio gėlių kibirėlio stovėjo vaikinai, apžiūrino puokštes. Aukštas ir šviesiaplaukis, arti sudėtomis akimis, liesas. Jo lėtas žvilgsnis sugavo maniškį ir staiga blykstelėjo kibirkštis.

Paspartinau žingsnį. Šiame miestelyje pažinojau praktiškai visus savo amžiaus žmones, ir tas nepažįstamas blondinas nebuvo vienas iš jų.

Bet jis jau nusigrįžo, skaitė kainą prie raudonų jurginų puokštės. Lėtai ir giliai iškvėpiau, bandydama suvaldyti besidaužančią širdį.

Knygyną pasiekiau likus keturioms minutėms iki prasidedant mano pamainai. Dirbau „Bikono knygoje“, nedideliame nepriklausomame knygyne miesto vidury, mokyklą mečiau tą pačią minutę, kai tapo priimtina tai padaryti. Šimtmečius mokiusis įvairiausiomis formomis visiškai praradau susidomėjimą. Slenkant dešimtmečiams

mokymo programoms buvo pasitelkiama vis mažiau vaizduotės; komutatyvinė algebra ir nuosakos, augalų ląstelių struktūra ir periodinės lentelės, spalvinga gyvenimo įvairovė supaprastinta iki veržlių, varžtų ir kvadratinųjų lygčių.

Apie Ardeną to paties nepasakytum. Ardenas mylėjo žodžius, idėjas, poeziją ir teatrą. Jis mėgo mokytis, mokėjo kalbėti, austi ilgas, klaidžiojančias mintis apie žmogiškumo prigimtį. Visada, visuose gyvenimuose nešiojosi mažą užrašų knygutę, kurioje rašėsi mintis, idėjas ir eilėraščius, ir nors man niekada neteko jų perskaityti, tai atrodo beviltiškai miela. Visiškai nesuderinama su negailastingu žudiku, kokį žinojau jį esant, bet gal tai ir žavėjo – tos smulkios keistenybės ir užgaidos, darančios jį tuo pačiu asmeniu, kad ir kuo ar kur būtume.

Kad ir kas buvo siela, ją galima nešiotis užrašų knygutėje.

Todėl ilgus mėnesius ir nedaviau ponui Ojnlolai, knygyno savininkui, ramybės, kol pagaliau jis mane nusamdė dirbti kartu su savo dukra.

Visuose gyvenimuose literatūra traukė Ardeną kaip nektaras bitę.

Taigi jei kur nors galėčiau jį rasti, ar būtų geresnė vieta nei čia?

Nes šį kartą norėjau jį rasti pirmoji. Norėjau pranašumo, ne būti užklupta netikėtai, kaip Salvadore, ne maldauti dėl gyvybės, kaip Sibire. Šiaip ar taip, tai nebuvo labai svarbu, nes galutinis rezultatas visada toks pats – abipusis susinaikinimas, bet tai tapo išdidumo klausimu.

Didžiajame mūsų egzistavimo žaidime nenorėjau pralaimėti.

Ponui Ojinlolai apatiškai atskaičius pamokslą apie vėlavimą, kibau į darbą – pradėjau krauti knygas į lentynas negrožinės literatūros skyriuje. Visada permesdavau akimis galinį viršelį, ar nerasiu kokios knygos apie paslaptinę sąmoningos reinkarnacijos reiškinių, bet, neskaitant knygų apie priešmirtines patirtis, neužmačiau nieko potencialiai naudingo. Stengiausi įminti šį žiaurų prakeikimą taip ilgai, kiek tik prisimenu, bet net tamsiausiuose interneto kampeliuose nebuvo jokių naudingų įžvalgų.

Kiekvieną kartą sutilindžiavus varpeliui virš durų pakeldavau akis, tikėdamasi pamatyti žvitriaakį bendraamžį nepažįstamąjį. Mano žudiką. Bet šiandien didumą klientūros sudarė pensininkai, ieškantys žinynų apie laukinę gyvūniją, ir užvaikyti tėvai, tempiantys neklusnius vaikus prie knygų su paveikslėliais.

Saulei slepiantis už horizonto it ryškiam oranžiniam kiaušinio tryniui, padėjau Nijai uždaryti kasą. Nija buvo drovi, rimta mergina tamsia oda, su pelėdiškais akiniais, nusikirpusi juodus plaukus kone iki pakaušio. Ji turėjo pačią turtingiausią apdribusių vilnionių megztinių kolekciją, kokią man tik teko matyti, ir niekada nežiūrėjo žmoniems į akis.

Ji puikiai išmanė kelias sunkiai sulyginamas temas, tokias kaip šachmatai, paukščių stebėjimas ir branduolinė karyba, o visus kitus pokalbius laikė nuobodesniais

už viską pasaulyje. Ji man labai patiko, tad bandydama užmegzti su ja ryšį atnaujinau savo žinias apie Openheimerį, bet Nija atkakliai manęs neprisileido. Nepriėmiau to asmeniškai, nes ji atšlydavo net tėčiui meiliai spustelėjus petį.

Bet šiandien, man beskaičiuojant dešimties svarų banknotus, ji pati pradėjo pokalbį.

– Pagaliau gavome šių knygų partiją, – tarė švelniu ir mielu kaip fleitos skambesys, subtiliai virpančiu balsu. Iš po prekystalio ištraukė pažįstamą knygą su paprastu juodu viršeliu ir paausotu pavadinimu. – Atidėjau egzempliorių ir tau.

Kai man ją padavė, perbraukiau pirštu per pavadinimą. „Dešimt šimtmečių tavęs.“

Autorius nežinomas.

Ta pati poezijos knyga, iš kurios Greisė deklamavo ligoninėje.

Kažkas liguisto ir baimingo pakuteno šonkaulius, nors pati nesupratau, kodėl. Mintis dilgino pavojaus nuojauta.

– Girdėjai, kokį sukėlė triukšmą?

Bukai papurčiau galvą.

– Nesu socialiniuose tinkluose.

Ne tik dėl savisaugos, bet iš principo. Praėjusiame gyvenime mačiau, kaip jie silpnino demokratiją ir paverė konfliktus žaidimu, kaip suardė dėmesį ir poliarizavo nuomones iki pavojingų kraštutinumų, kaip nuvertino gyvenimą ir maitino dirbtinio intelekto siurbėles, kaip

užvaldė adrenaliną ir manipuliavo dopaminu, kaip susiaurino žmogišką nuostabą iki vieno mirgančio taško.

– Ak. – Nija sumirksėjo keturis ar penkis kartus, įsmiegusi rudas akis į tašką man virš peties. – Na, keliaujantis žurnalistas Sibiro platybėse rado tokią ranka rašytą poezijos knygutę apie reinkarnaciją. Ji atrodė dešimtmečių senumo ir niekas nenutuokia, kas ją parašė, bet originalą išleido rusų kalba ir tai tapo sensacija. Išversta į daugybę kalbų visame pasaulyje. Eilės žavingos, liūdnos ir keistos, ir dar yra mįslė, kas jas parašė – skaičiau vieną teoriją, kad jas į žemę atsiuntė kažkokia dangiška būtybė.

Linktelėjau nebyliai dėkodama, vos įstengdama patikėti tuo, ką ji man pasakė.

Sibiro platybėse.

Šimtmečius bergždžiai maldavau paskaityti tas eiles.

O dabar dvynės lemties ir sinchroniškumo jėgos įdavė man jas ant lėkštutės.

Tai Ardeno poezija. Turėjo būti.